

BĒRNS NEPILDA MĀJASDARBUS. KĀPĒC TĀ NOTIEK UN KĀ BĒRNU MOTIVĒT MĀCĪTIES?

Tētis Mārtiņš darbdienu vakaros mājās pārrodas vēlu, un vienīgais, ko viņš pārnākot vēlas, ir atpūta. Taču nereti vakari mājās pāriet strīdos – astoņus gadus vecā meita atsakās pildīt mājasdarbus, turklāt pēdējā laikā meitenei vairs tik labi nesokas mācībās. Meitene ar vecākiem ir sākusi „tirgoties” – sola pildīt mājasdarbus, ja viņai atļaus spēlēt spēlītes telefonā. Mammai šie konflikti izraisa dusmas un bezspēcības sajūtu, līdz viņa padodas meitas manipulācijām. Tētis konfliktos neiejaucas. Ja mamma aicina palīdzēt „tikt galā” ar meitu, tētis paaugstinātā balsī meitenei pasaka, ka ir

jāmācās, jo runa ir par viņas nākotni. Mārtiņš pret sievu izturas gādīgi, mīlestības apliecinājumus pauž ar dāvanām svētkos, taču strikti nodala ģimenes lietas – viņš atbild par finansēm, sieva par mājas soli un bērna audzināšanu.

Mammas skatpunkts:

Katru vakaru apņemos piespiest meitu izpildīt viņas darbiņus, bet beigās atmetu ar roku – vairs nezinu, ko ar viņu iesākt, man trūkst padoma.

Tēta skatpunkts:

Skolas lietas ir sievas pārziņā, viņa seko informācijai „e-klases” žurnālā, uzrauga meitas mācību procesu. Lai gan, ko tur sekot – daži neizpildīti mājasdarbi taču nav nekas traks.

Bērnu skatpunkts:

Mamma liek man mācīties, bet es negribu un dažus uzdevumus vispār nesaprotu. Es bieži sameloju, ka esmu izpildījis visus mājasdarbus, lai ātrāk tiktu pie spēlītēm un mamma mani liktu mierā.

lenāc

LAIMIGĀMGIMENEM.LV

un izvēlies kādu no daudzajām idejām
kopīgai laika pavadīšanai brīvdienās.

Iespējamās vecāku grūtības

Nesniedz bērnam pienācīgu atbalstu mācību procesā. Vecākiem šķiet, ka mājasdarbi bērnam jāpilda pašam, bez vecāku iesaistīšanās. Tiesa, vecākiem tie nav jāizdara bērna vietā, taču, ja nepieciešams, ir jābūt līdzās, jāatbalsta, jāuzmundrina. Tāpat vecākiem būtu nepieciešams rosināt bērnu mācīties uzņemties atbildību. Ja bērns atsakās pildīt mājasdarbus, savu reizi var piekrist viņa izvēlei, vienlaikus informējot, ka skolotājs vaicās par mājasdarba neizpildīšanas iemesliem un bērnam pašam būs par to jāatbild.

Nav konsekventas jeb noturīgas, secīgas pieejas bērna audzināšanā. Piemēram, pretēji tam, ka meitai ar vecākiem ir vienošanās par mājasdarbu pildīšanu, tas netiek darīts, un mamma pieļauj dažādas atkāpes, piekrītot meitas manipulācijām.

Tētis neapzinās savu nozīmi bērna audzināšanā, kā arī mācību procesā. Abiem vecākiem bērna audzināšanā ir jāiesaistās līdzvērtīgi, attiecīgi jāuzņemas līdzvērtīga atbildība. Bērns būtu iepriecināts un gandarīts, ja tētis iesaistītos. Šobrīd meitai var šķist, ka tētim viņas panākumi skolā nav svarīgi, un tas, ko tētis runā par izglītību un nākotni, bērnam nav izprotams. Neizrādot interesi par meitas skolas darbiem, tētis mazina bērna motivāciju mācīties.

Vecāki, iespējams, neapzinās, kā bērnu ietekmē viņam veltīti noniecinoši vārdi. Situācijās, kad starp meitu un māti izveidojas konflikts, iespējams, mamma vai tētis kļūst emocionāli agresīvs pret bērnu. Emocionālā agresija parasti izpaužas kā bērna bāršana, noniecināšana, pazemojošu iesauku izmantošana, piemēram: „Stulbs esi, ka nevari pats izpildīt šo uzdevumu?”. Vai arī situācijās, kad bērns apgalvo, ka ir noguris vai baidās no rītdienas kontroldarba, vecāki rāj: „Beidz muļķoties! Domā, ka man ir viegli katru dienu iet uz darbu?” Emocionālā agresija var izpausties arī kā nerunāšana ar bērnu sodīšanas nolūkā.

Bērnam emocionālā agresija no vecāku puses ir ciešanas; tā vietā, lai vecāks palīdzētu bērnam saprast un pieņemt savas emocijas, viņš tās izsmej, noniecina. Nākotnē bērnam tas var radīt emociju regulācijas traucējumus – bērns neizprot savas emocijas, domā, ka tas ir kaut kas slikts, apspiežams, neizrādāms. Nākotnē piedzīvojot spēcīgas emocijas, bērns tās var izvadīt, izmantojot mutisku agresiju pret citiem, kaujoties vai caur citām nevēlamām uzvedības formām. Tāpat psihosomatisko reakciju ietekmē bērns var sākt bieži slimot.

Nojaušams, ka pārim ir emocionāli vēsas attiecības, nav emocionālas tuvības un savstarpēja mīluma. Arī šis apstāklis mazina iespēju ģimenes problēmas risināt kopīgi, un ir vieglāk pateikt, ka tā nav mana kompetence. Atsvešinātās ģimenēs konfliktus risina nodalīti, nevis kopīgi, taču ģimenei ir jājūtas kā komandai, tuvības sajūta ir palīdzīga un stiprinoša.

Iespējamās bērna grūtības

Atrastais veids, kā paglābties no mammas dusmām, ir spēlītes telefonā. Tā tiek uztverta kā iespēja atpūsties no konfliktiem.

Iespējams, bērns mācībās kaut ko nesaprot, varbūt nav bijis skolā, kad apgūta jaunā mācību viela, vai vienkārši ko palaidis garām. Tāpat iespējams, ka bērns neprot lūgt palīdzību skolotājam, ja nav kaut ko sapratis, lai gan ikdienā varbūt izskatās drosmīgs, ir trokšņains. Līdz ar to bērnam ir objektīvas grūtības mājasdarbus izpildīt vienatnē.

Iespējams, bērnam skolā ir kāds konflikts ar klasesbiedriem vai varbūt ir nepatika pret kādu skolotāju, līdz ar to kopumā ir negatīva sajūta pret skolu un mācībām.

Iespējamie risinājumi

Izveidot un ievērot konsekventu pieeju bērna audzināšanā, neļaujot pārkāpt nosacījumus, par kuriem vecāki ar bērnu ir vienojušies. Mammas problēma šajā situācijā ir nenoturība pret stresu – bērna audzināšanā ir brīži, kad ir jāiztur un nedrīkst padoties, arvien atgādinot bērnam par savstarpējo vienošanos, pretējā gadījumā vecāki parāda, ka šādā veidā var lauzt visas vienošanās un pārkāpt jebkuras robežas. Vecākiem var būt grūti pieņemt bērna spēcīgās emocijas – neapmierinātību, dusmas –, taču iepriekš norunāto nedrīkst mainīt tikai tāpēc, ka vecākiem nav spēka izturēt ikvakara kašķus. Līdzīga situācija ir ar bērnudārza vecuma bērniem, kas, lai tiktu pie kārotās mantas, raudādami nokrīt lielveikalā uz grīdas. Pareizā rīcība šādā situācijā ir nevis nopirkt pieprasīto, bet mierīgi paņemt bērnu, iznest no veikala, nomierināt, samīļot un runāt ar viņu. Jāatzīmē, ka jaunās kārtības ieviešana prasīs laiku un pacietību, tomēr tas ir paveicams. Ja vecākiem ir sajūta, ka tomēr pietrūkst spēka situācijas risināšanai, kā arī ir grūtības pārtraukt emocionālo agresiju, vērtīga var būt bērna emocionālās audzināšanas (BEA) kursu apmeklēšana.

- ✓ **Bērnā jāveido motivācija jeb vēlme un interese par mācībām, jo motivācija bērnā veidojas pakāpeniski, nevis ir pati par sevi.** Motivāciju var radīt ar uzslavām, ar to, ka ievēro bērna centību (pat ja rezultāts nav bijis ideāls), parādot, ka vecāks seko līdzi bērna skolas gaitām. Šādā veidā, regulāri pārrunājot skolā piedzīvoto, vecāks laikus var pamanīt dažādas grūtības, piemēram, konfliktus ar skolasbiedriem. Ja tētim nav laika būt blakus mājasdarbu pildīšanas laikā, viņš var iesaistīties un motivēt ar savu interesi par meitas sekmēm, ar uzmundrinājumu, iedrošinājumu. Tētis var teikt: „Man ļoti rūp, kā tev klājas skolā. Šodien, kamēr biju darbā, turēju īkšķus, lai tev veicas pārbaudes darbā.” Ar šādiem vienkāršiem, taču patiesiem teikumiem bērns nodzīvo visu dzīvi – pat ja neatceras pateiktos vārdus, sajūta par rūpēm paliek.
- ✓ **Vecākiem jāvairo bērna pašpaļāvība.** Tas nozīmē, ka vecāku interese par bērna mācībām nedrīkst būt formāla, kā arī nedrīkst krist otrā galējībā un sākt pildīt darbus bērna vietā. Jābūt patiesai ieinteresētībai un bērna mācībām jāseko līdzi, tomēr neklūstot ļoti kontrolējošiem. Ja nepieciešams gatavot lielāku projektu, vecāki var iesaistīties informācijas meklēšanā, vēlāk pārjautāt, kā veicās ar darba rakstīšanu un prezentēšanu. Arī šādā veidā rodas motivācija mācīties, izpratne, ka darbi jāpadara līdz galam, kā arī gandarījuma sajūta par paša paveikto. Pirmajās klasēs, ja nepieciešams, bērnam var sēdēt blakus, izsakot uzmundrinājumus un palīdzot organizēt somas sakārtošanu. Šāda ieinteresētība var palīdzēt savlaicīgi atklāt, ja bērnam ir kādas pārejošas mācīšanās grūtības, piemēram, ilgstoši noturēt uzmanību, atmiņas problēmas, grūtības izprast sakarības u. c. Šie sarežģījumi nav saistīti ar bērna slinkumu un mēdz periodiski būt visiem bērniem, un vecāku iesaistīšanās, blakus esamība grūtību pārvarēšanā ir ļoti nozīmīga. Vecākiem sev jāatgādina – ja man bērnībā mācoties neviens blakus nesēdēja, tas nenozīmē, ka man nevajag atbalstīt savu bērnu.
- ✓ **Vecākiem vērts apsvērt vairāk kopīgu aktivitāšu, kas vērstas uz viņu abu kopīgu interešu veidošanu.** Iespējams, pāris un ģimene ikdienā kopā ir ļoti daudz, tomēr nav kopīgu nodarbju, savu tradīciju, ir tikai līdzāspastāvēšana. Tomēr kopīgās lietas ir nepieciešamas gan pāra attiecību, gan ģimenes saišu un kopības sajūtas stiprināšanai. Ierosmes kopīgām aktivitātēm var meklēt „Tradīciju skolā” – „www.laimigamgimenem.lv”.
- ✓ **Vecākiem jā rūpējas par savstarpēji emocionāli tuvu attiecību veidošanu.** To var darīt, piemēram, biežāk un atklātāk runājot par savām izjūtām, domām, nākotnes sapņiem, arī vienam otru atbalstot emocionāli. Tas var būt ļoti grūti, jo īpaši vīriešiem. Vīrs, darot ko tādu, var justies nedrošs, jo nav pārliecināts, ko teikt un darīt brīdī, kad sieva ir noskumusi, dusmīga, bezspēcīga vai pārņemta ar citām spēcīgām emocijām. Citkārt vīrieši mēdz teikt: „Beidz, ko tu raudi par niekiem!” Taču tā ir jūtu noliegšana. Emocijas, lai kādas tās būtu, ir jāiemācās pieņemt, nevis apšaubīt, nosodīt. Ja redzams, ka partnerim ir sakāpināts emocionālais noskaņojums, var mēģināt neko neteikt, apsēsties blakus, apskaut, noskūpstīt. Atbalstīt, esot vienkārši blakus. Vīriešiem šādās situācijās, lai palīdzētu, gribas darīt ko konkrētu. Tāpēc vīrs sievu var atslogot no kādiem mājas uzkopšanas darbiem, nomazgāt traukus, izmazgāt grīdas, iziet ārā paspēlēties ar bērniem, tā rādot, ka atbalsta viņu kaut vai ikdienas mājas solī. Lai iemācītos stiprināt emocionālās saites, pāris var apmeklēt arī kādas tematiskās nodarbības, var vaicāt pēc padoma ģimenes terapeitam. Dažkārt vīrietim ir grūti pieņemt domu, ka kāds „labos” viņu attiecības, vēl jo vairāk, ja tā ir sieviete, tāpēc var meklēt arī ģimenes terapeitu - vīrieti.